לימרו הנך קמאי בו׳. הוא הדין דהו״מ למפרך מבתראי אלא ידעו בראשונים כיון שבאו בג׳ ימים אלא מקמאי פריך בפשיטות טפי:

לימרו הנך בתראי וכו׳. מקמאי לא הו״מ למפרך דמוכח מילתא דלייעודי קאתו מדהמתינו עד נגיחה ג׳ וא״ת מאי קאמר מינא דידעינן דכל דקאי בני דינא כו׳ לוקמא כגון שהיו אחרונים במעמד כשהעידו כת ראשונה וי״ל דעל כרחך מיירי כשהעידו כת שניות תחלה דאי כשהעידו בסוף אם כן תקשה מקמאי דללמא לחיוביה פלגא נזקא קאתו דליכא הוכחה במה שהמתינו עד נגיחה שניות דשמא לא היה להם פגאי לבא לב״ד להעיד אלא כשהמתינו עד כשהעידו כת שניות אז מוכחא מלתא דלייעודי קאתו: **אלא** דקמרמזי רמוזי. לפי הספרים דגרסי אלא משמע דבעי לאוקמי הכא נמי דקמרמזי רמוזי וניחא אפי׳ אי לייעודי גברא וכגון שבכל שלשה ימים באו אלו עם אלו וקמרמזי ולא ברמיזה כהיא [1]דהניקון להתם מיירי ברמיזה גרועה דלאו מילתא היא א״נ דיני נפשות שאני וכל הנך שנויי בתראי אתו נמי לייעודי גברא [2]:

במכירין בעל השור בו׳. ואם תאמר אכתי מנו למימר לחיוביה פלגא נזקא קאתינן לקטן שבשוורים כדתנן בהמניח (לקמן דף לה:) גבי זה אומר קטן הזיק וי״ל דיכול לומר אחד מהם נאבד א״נ דנאבד אחד מהם [3] אחר כל נגיחה [4] וא״ת דכיון דאין מכירין את השור שמא אותו שנגח ראשונה לא זהו שנגח שניה ושלישית וי״ל כגון שלאחר שהעידו כולם ראוהו והכירוהו שהיה עושה כל הנגיחות ואם תאמר לייעודי גברא אין העדים שהעידו ביום ראשון יכולין לייעד אלא שמוששין שמא יגח ב׳ וג׳ [5] וכירו ומטעם זה יכולים נמי לומר לחייבו חצי נזק באנו כשיכירו דלייעודי גברא נמי לא מצי אמר אלא שמוששין שמא יגח שניים או שלשה ויכירוהו וי״ל דאי לחייבו ח״נ אתו לא היה להם להעיד כלל עד שיכירוהו אבל ודאי לייעודי אתו כי בין לייעודי תורא ובין לייעודי גברא צריכין להעיד קודם נגיחה רביעית דאין הבעלים מתחייבים עד שיודיעוהו תחילה ולכך צריכין למהר להעיד קודם הכרה וכן פר״ח דהך מתני׳ בין לייעודי תורא בין לייעודי גברא ובעיין לא אפשיט ותימה דלא משני שאין מכירין השור המנוגח אי נמי שנגח שור של הפקר או של כנעני או שהעידו שנגח שוורים של עצמו ואור״י דשמא אין העדאה מועלת אלא [6] בפני חיוב ולכך לא מצי למימר שאין מכירים השור המנוגח דאי אין מכירים שמא הוי דכנעני או להפקר: **המשסה** בלבו של חבירו בו׳. לא דמי לשור האצטדין (לקמן דף לט.) שהאדם נלחם עמו להורגו: אלא אי אמרת לייעודי גברא [7] לימרו הנך קמאי אנן מי הוה ידעינן דבתר שלשה יומי אתו הני ומייעדי ליה אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי ולייעודי תורא מי ניחא ולימרו הנך בתראי אנן מנא ידעינן דכל דקאי בי דינא לאסהודי בתורא קאתו אנן לחיובי גברא פלגא נזקא אתינן [8]א דקמרמזי רמוזי רב אשי אמר [2]כשבאו רצופים [3]רבינא אמר [4]במכירין בעל השור ואין מכירין את השור אלא היכי מייעדי ליה דאמרי תורא נגחנא אית לך בבקרך אבעי לך לנטורי לכוליה בקרא אבעיא להו המשסה כלבו של חבירו בחבירו מהו משסה ודאי פטור בעל כלב מאי מי אמרינן מצי א״ל אנא מאי עבידנא ליה או דלמא אמרינן ליה כיון דידעת בכלבך דמשסי ליה ומשתסי לא אבעי לך לאשהוייה אמר רבי זירא ת״ש ותם שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח הא נוגח חייב אמר אביי מי קתני נגח חייב דלמא הא נגח לא הוי תם ובההיא נגיחה לא מחייב ת״ש [5]שיסה בו את הכלב שיסה בו נחש פטור מאי לאו פטור משסה וחייב בעל כלב לא אימא פטור אף משסה אמר רבא אם תמצי לומר [6]המשסה כלבו של חבירו בחבירו חייב [7]שיסהו הוא בעצמו פטור מאי טעמא [8]כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור א״ל רב פפא לרבא איתמר משמיה דריש לקיש כוותיך [9]דאמר ריש לקיש שתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת ובעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת א״ל [10]אנא בההיא חיובי מחייבנא דאמרינן ליה [9] כי אית לך רשותא לסגויי עלי לבעוטי בי לית לך רשותא: **מתני׳** [11]שור המזיק ברשות הניזק כיצד [12]נגח נגף נשך רבץ בעט ברשות הרבים משלם חצי נזק ברשות הניזק [13]רבי טרפון אומר נזק שלם וחכמים אומרים [14]חצי נזק אמר להם רבי טרפון ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים שהוא פטור החמיר עליהן ברשות הניזק לשלם נזק שלם מקום שהחמיר על הקרן ברה״ר לשלם חצי נזק אינו דין שנחמיר עליו ברשות הניזק לשלם נזק שלם אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה ברה״ר חצי נזק אף ברשות הניזק חצי נזק אמר להם [15]אף אני לא לתבוע נגיחות לאשונות אלא כדי לייעדו ולחייבו נ״ש. אלא הנך בתראי שלריכים לו בלא עדות ב׳ הכתות ולחייבו ח״נ: **לימרו אנן נאו לייעודי אחין.** ולא הוה ידעינן בהנך כיתות אלא לחיוביה פלגא נזקא [16] ואין עלינו לשלם אלא חצי הנזק: ה״ג **דקא מרמזי רמוזי.** כלומר לייעודי תורא ניחא ויוסף אחד וכגון דקא מרמזי רמוזי כת עידי ראשונה לעידי כת שניות שיעידו הלכך ודאי אחרונים נמי לכך נתכוונו והיו יודעים בראשונים וכך שמעתי: **רב אשי אמר.** לעולם לאייעודי תורא ניחא דמוקמינן לה כשבאו רצופים כולם באו ביחד דהשתא ודאי ידעי הני בהני: **ואין מכירים אם השור.** הלכך לא נתכוונו אלא לעשותו מועד שהיו יודעים בעדות הראשונים דמשום חצי נזק כיון דאין מכירים את השור לא אתו ומסהדי דתם אינו משלם אלא מגופו אבל לייעודי גברא לא ניחא דמנו למימר קמאי מי ידעינן דלבתר תלתא יומי אתו הני ומייעדי ליה אנן אפלגא נזקא אתינן ולכא למימר בהו אין מכירין את השור ולייעודי אתו דמי הוו ידעי דסופו לחזור לנגוח שניה ושלישית: **נלכו של חבירו בחבירו.** לוי המשסה כלב ראובן בשמעון: **ודאי פטור.** דגרמא בנזקין הוא: **הא נגח.** שור אחר על ידי משמוש התינוק חייב ואע״פ דשסוי הוא: **דלמא.** אע״פ דנגח תם הוא אלא הוי ובההיא נגיחה לא מחייב אם דקתני ואינו נוגח לשוייה תם קתני: **שסהו בעצמו.** שנשך הכלב את המשסה בעל הכלב פטור: **בעטה מהלכת ברבולה פטורה.** אלא היה לה לרבוץ ברשות הרבים וכל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור: **מתני׳ נגח נגף כו׳.** כולן מולדות קרן הן: **שהוא פטור.** כדכתיב ובער בשדה אחר [שמות כב]: **דיו לבא מן הדין להיות כנדון.** קרן ברשות הניזק שאתה מבין מדין קרן ברשות הרבים דקאמרת קרן שהחמיר עליה ברה״ר אינו דין שנחמיר עליה ברשות הניזק: לא

עין משפט נר מצוה

עד א ב ג מיי׳ פכ״ח מהלכות עדות הלכה ח:

עה ד ה מיי׳ פ״ב מהלכות נזקי ממון הלכה יט ועי׳ בהגהות ומש״מ סמג עשין מז טור ש״ע ח״מ סימן שלה:

עו ו מיי׳ שם הלכה כ סמג שם טור ש״ע ח״מ סי׳ שפט סעיף כ:

עז ז ח מיי׳ שם פ״ח הלכה ז ח סמג שם טוש״ע שם סעיף יח:

מוסף רש״י

שיסה. גירה (סנהדרין עו:). **ובעטה מהלכת ברבוצה פטורה.** ואע״ג דבהכ״ל חייבת הכא פטורה, דכל המשנה כגון זו שרבצה בהכ״ל ובא אחר כו׳ (לעיל ב:). **שור המזיק ברשות הניזק כיצד.** דקמפרש לכולהו מועדין דפרק קמא וקמפרש נמי שור המזיק ברשות הניזק כילד (לעיל מז.).

רבינו חננאל

אלא אי אמרת לייעודי גברא ולעולם לא הוי מועד עד שיעידו הללו ג׳ כיתות בשלשה ימים, לימרו הנך קמאי דאשאיידו עליה דנגח בחד בשבא לתורא דראובן מי הוינן ידעי דלמחר וליום אחרינא אתו שהדי אחריני ומשהדי עליה דחשבת לן לתלתא כיתי כי חד לחיובינן, דייקינן מינה דלייעודי תורא הוא. ואמ׳ ליה רב כהנא לרב אשי, וי״א כי רב אשי הוא האמ׳, ולייעודי תורא מי ניחא, הכי איכא למימר נימרו קמאי א) מי ידעינן דכל דקאי בבי דינא לאשהודי להאי תורא אתא דחשבת לן כת אחת, אנן לחיוביה פלגו נזיקא קא אתינן, וכיון שהוזמו שילמנו צד תמות, אבל בצד מועדות לא העדנו. הנה אפילו לייעודי תורא לא משכחת לה. אלא מאי אית לך למימר, דאיכא שהדי דחזו להו בהתקבצם בב״ד מרמזי רמוזי אהדדי, כלומ׳ זאת אומרת לכת האחרת הגישו העידו והנה אנחנו עוד מעידין אחריכן, דלא יכלי למימר לא הוינן ידעי דלאשהודי בהאי אתו. אפי׳ תימ׳ ליעודי גברא ב), שנזדמנא להללו ג׳ כיתות, אחת שהעידה תמול והאחרת שהעידה שלשום ישיבה בב״ד כאחת עם הכת השלישית שבאה להעיד היום, ומרמזי אהדדי ואמ׳ אלו שתי הכיתות לכת השלישית העידו גם אתם כאשר היעדנו אנו, שנחשבין כולן עכשיו ככת אחת, ואינן יכולין לומ׳ מי הוינן ידעין דלמחר וליומא אחרא אתו אחרינ׳ ומשהדי, דהא איתבריר דהוו ידעי, וכיון דאיתזמו חשבינן להו ככת אחת. **רב אשי אמ׳ כגון שבאו רצופין**, וטע׳ חדא היא, מיהו אמ׳ לך רב אשי כיון דחזינן להו דאתו לבי דינא רצופין, אע״ג דלא חזינן להו דמרמזי, ככת אחת חשבינן להו. ולייעודי תורא ולייעודי גברא, חדא אורחא וחדא טעמ׳ לתרויהו. **רבינא אמ׳ במכירין בעל השור** והעידו ב׳ ביום ראשון

מסורת הש״ס

א) [סנהדרין פו:], ב) [לקמן מא.], ג) לעיל כג: [וש״נ], ד) [לעיל כ:], ה) לעיל כ. לקמן לב., ו) לעיל מז., ז) [לעיל יד. וש״נ], ח) [לעיל טו:], ט) [בפה״מ לא גרס אף], י) [ל״ל דהנמנקין פו:], כ) [וער׳ תוספות סנהדרין פו: ד״ה קמ״ל], ל) הוא גלוין. רש״ל, מ) ל״ל שהעידו. מהר״מ, נ) ל״ל בבני,

---

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה לימרו וכו׳ פלגא נזקא אתינן ואין עליגו: (ב) תוס׳ ד״ה במכירין וכו׳ דנאבד אחד מהם (אחר כל נגיחה) תא״מ וא״ב ס״א אחר כל הנגיחות: (ג) בא״ד שמא יגח שניה ושלישית ויכירוהו ומטעם זה וכו׳ נאנו כשיכירוהו כל״ל וכן לקמן:

גליון הש״ם

גמרא לימרו הנך קמאי. עיין ב״ב דף נו ע״ב תוספות ד״ה משלשין: שם כי אית לך רשותא בו׳. עיין לקמן דף מז ע״ב תוספות ד״ה אמאי פטור:

רבינו חננאל (המשך)

כי ראינו שור שפירש מן השורים שלפלו׳ ונגח שורו שלראובן, מזהירין אותו ב״ד לשמור כל בקריו. והעידו אחרים כי ביום שני ראינו שור שפירש מבקרו שלפלו׳ ונגח ביום שני שורו שלשמעון, והעידו אחרים כי פירש שור מן השורים שלפלו׳ ונגח ביום שלישי שורו שללוי. ונזדמן להן לאלו ג׳ כיתות שראו בבת אחד אחד מן השורים שהעידו על בעליהן כי ראו בכלל בקרו שור נגח, ואמרו הכת הראשונה שזהו השור שהעדנו על בעליו ביום ראשון, והעידה הכת השנייה כמוה והשלישית כמוהו. נמצאו ג׳ כיתות בעדות בעלין ובעדות אחת לגבי השור. וכי היכי דאיכא למימר מיהא מתניתא ליעודי תורא הם, הכי איכא למימר ליעודי גברא, ובעיא לא איפשיטא ג). **ועוד דברים הללו שפירשנו**, מבוארין למבינים בפ׳ שור שנגח ד׳ וה׳ שוורים. **איבעיא להו המשסה כלבו שלחבירו באחר והזיקו מאי.** משסה ודאי פטור בעל הכלב חייב אי לא, ולא איפשיטא. **ת״ש שיסה בו כלב שיסה בו נחש פטור.** אוקימנא פטור אף משסה. אמר רבא אם תימצא לומ׳ המשסה כלבו שלחבירו בחבירו חייב בעל הכלב, שיסהו בעצמו פטור. פי׳ כגון ראובן ששיסה כלבו שלשמעון על עצמו והזיק הכלב ההוא את ראובן, פטור שמעון בעל הכלב. מאי טעמ׳, כל המשנה, כגון ראובן זה ששיסה הכלב ובא הכלב ושינה והזיקו פטור בעל הכלב. ואע״ג דרבא בבעיטא מהלכת ברבוצה מחייב, בהא פטור. וקיימ׳ לן שיסה בו כלב שיסה בו נחש, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.

ה) עי׳ ברש״י ותוס׳ בסוגיין. ב) ראה תוד״ה אלא, ובד״ה במכירין שכ״ה לפי גרסת הר״ח, וכ״כ הרשב״א. והראב״ד כתב דלא קאי אלא לייעודי תורא. ג) עי׳ ברא״ש סי׳ יד׳.